

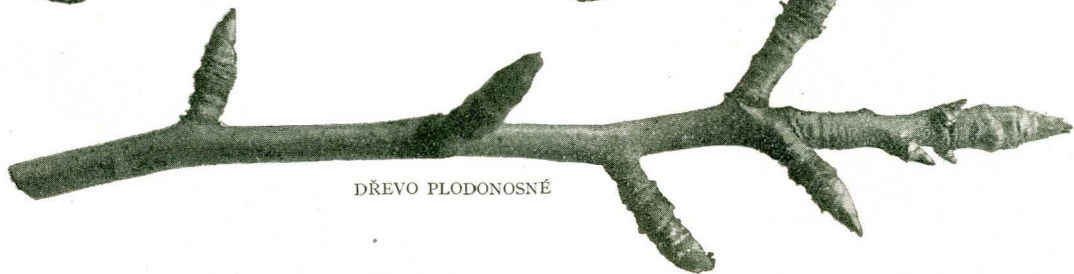
KOLOMAOVA MÁŠLOVKA

ŘÍHA, Jan, České ovoce I., Hrušky, 3, nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

Coloma s Herbstbutterbirne - Poire des Urbanistes

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

KOLOMAOVA MÁŠLOVKA

Ze starých podzimních hrušek vyniká svojí úhledností a výbornou chutí Kolomaova máslovka; také ji doporučuje i ta její vzácná vlastnost, že se dobře daří i na vysokokmenu.

O jejím původu je známo málo a i ty nečetné zprávy sobě odporují. Pravdě nejspíše jest oznámení Van Monsovo, že vyrostla z pohozených jader, nebo jader ze spadlých plodů v zahradě kláštera Urbanistek v Mechelu (Malines), které belgický hrabě Coloma nabyl koupí po zrušení kláštera, asi v roce 1786. Mezi zdivočelými, nešlechtěnými stromy vynikal jeden krásným vzrůstem a nedlouho potom měl snad ponejprv hojnost skvostných plodů. Odpadá tudíž tvrzení jiných, že ji vypěstoval hrabě Coloma sám z jader. Podle této zahrady měla s počátku jméno „Urbaniste“, které bylo později změněno na „Coloma d'automne“. Z Belgie byla přenesena v prvních letech 19. století do Německa, kdež ji známý pomolog dr. Diel popisuje již v r. 1816, načež teprve byla zavedena asi roku 1825 do Francie.

Kdo k nám ji zanesl, nelze zjistiti, avšak poděbradský děkan Rössler vedl ji ve svém seznamu pod čís. 39, tedy na začátku založení toho seznamu a obdržel ji od dr. Diela v roce 1817. Z Poděbrad se šířila snad velice brzo dále, čehož jsou svědkem statné, staré stromy, nalézající se sem tam ve starých panských sadech (Chudeřice u Chlumce nad Cidlinou, Holovousy). Z těchto sadů se šířila asi dále a jest dnes známa téměř všude. Zvláště hojné zprávy jsme obdrželi z České nížiny, z obvodu opočenského, českolipského, berounského, budějovického, z Podkrkonoší, Pojizeří a i Pošumaví. Někteří zpravodajové uvádějí však, že již degeneruje a podléhá plísním — jiní ji velice chválí.

Podle těchto zpráv zdomácněla u nás zúplna a daří se jí všude dobře, není však na každém místě stejná a nabývá sobě vlastní skvostné chuti jen v dobré půdě a na místě teplém, chráněném. Za nepříznivých poměrů: z půdy mokré, studené bývá přitřpklá a bez chuti. Hluboká, dobrá hlínka jí svědčí nejlépe, také i v živné, písčité půdě, není-li zcela suchá, daří se dobře, nesnáší šterkovitých a krutých jílu; špičky letorostů usychají, špatně plodí, plody jsou příliš drobné a zrnité.

V mírné poloze a lepší půdě lze ji s prospěchem sázeti ve všech tvarech, také i jako vysokokmen v domácích i polních zahradách; na silnici se hodí méně a sice z toho důvodu, že jinak vysoká, štíhlá koruna se hluboko sklání pod tíhou plodů. V polohách vyšších a méně chráněných jest lépe voliti polokmeny nebo volně rostoucí krsky. Na kdouli šlechtěná se hodí na pravidelně vedené Jehlance, věncoví v jakémkoliv tvaru a volně stojící palmety; naproti

tomu k pěstování na zdi není dosti cenná, neboť na taková místa se lépe hodí větší druhy, dozrávající pozdě a tím cennější. Řez snáší velice dobře, při čemž však nutno dbáti, aby krátké postranní letorosty, které zpravidla končívají květným poupětem, nebyly zkracovány.

Roste zdravě, ale mírně, zdoluhavě a jest lépe, chceme-li dosíci rychleji kmenů vysokých, šlechtiti ji v korunce vysoké pláňky; roste pěkně jehlancovitě do výše a vyvinuje hojně plodonosného dřeva; dospívá střední velikosti a dosahuje velikého stáří. U země šlechtěna vzrůstá bez vší pomoci ve sličné jehlance. Na kdouli roste zdravě a slabě a hodí se na ni jen pro tvary vedené uměle. Zimě odolává úplně, avšak v nížinách trpí plísněmi a letorosty kornatější.

Plodnost podmíněna jest polohou; v teplých chráněných místech plodí brzo a hojně, v drsných pozdě a málo. Pravidelnému řezu podrobené stromy přinášejí plody krásné a veliké v menší míře.

I v některých příznivých místech začíná plodnost později, ale pak jest stálá a hojná, plody bývají stejnoměrně vyvinuty i zbývá málo výmětu.

Kratší a slabší letorosty bývají lehce zprohýbány pod oky, ke konci pokryty jemnou plstí, jasně červenavě žlutavé, sem tam maličko prošedivělé a hojně, ač nenápadně posety drobnými, kulatými i podlouhlými, žlutými a nepatrně vyvstalými tečkami.

Silně vyvinutá, špičatě kuželovitá oka bývají dílem stříbřitě šupinatá, často se špičkou na stranu přihnuta, ke konci méně, dále více odstálá, na patkách silněji vydutých, oblých a jen na silnějších žeberkatých letorostech. (Viz obraz.)

Po rázovitých listech poznáváme strom zdaleka. Raší na jaře šedozeleň s lístky jasně zelenými, zespod bělavě ochmýřenými, na červených řapících. Vyvinuté listy bývají 70 až 87 mm dlouhé, 33 až 36 mm široké, tedy velice úzké, kopinaté, žlábkovitě prohnuté, často podél hlavního nervu s obou stran ochmýřené, světle zelené a lesklé a mají okraj pravidelně drobně pilovitý; jsou na řapících 20 až 30 mm dlouhých a zřídka nitovitými palisty opatřených; příplodní bývají někdy o něco větší a na delších řapících.

Květových, štíhlých a stříbřitě šupinatých poupat se vyvíjí množství, z těch vykvétají malé, asi 30 mm široké, z okrouhlých plátků složené květy v menších chomáčích. Květy jsou vůči mrazu velmi choulostivé a trpívají i delšími dešti. (Viz obraz.)

Plody vyvinují se pěkně stejnoměrně a nabývají na vysokokmenech i polokmenech průměrné velikosti nejmenšího plodu barevně zobrazeného ve váze asi 150 g, některé bývají o něco větší, s krsků těžké až 250 g.

Tvar se mění velice málo, většina plodů bývá tvaru vajíčka na obou koncích uťatého, některé jsou o něco delší, ke stopce štíhlejší, často i po jedné straně lehce prohnuté, končice mnohdy špičkou tak zúženou jako by přecházela ve stopku; také i ke kalichu bývají některé více zahroceny a končí temenem tak úzkým, že na něm nemůže hruška stát; velké plody bývají někdy zcela nenápadně zhrboleny.

Otevřený, z krátkých, rohovitých ústů složený kalich vězí v malé, jemně zhrbolené jamce.

Silná, dřevnatá, 20—25 mm dlouhá stopka barvy zelenavé a hnědé bývá buď jen na špičku plodu přitlačena anebo trčí ze širší, mělké, mírně zhrbolené jamky.

Lesklou, kluzkou až mastnou slupkou se liší ode všech jiných, současně zrajících druhů a lze ji rozeznati pouhým omakem; její světle zelenavá barva se mění do světle žluté, avšak ke stopce zůstává zelená, na sluneční straně pak jen o něco žlutší; jemné, rzivé, zelenavě vroubené tečky pokrývají hustě celý povrch; kolem kalicha i stopky bývá jemně porezavělá a i sem tam najdeme buď jen droboučkou, jako rozstříknutou, také však i dohromady sraženou rezavinu.

Bělavá dužnina se mění do žlutavě lososova, na pohled jest zdánlivě zrnitá, avšak zcela jemná, úplně se rozplývá a přetéká šťavou; její výtečná chuť jest líbezně kořená a navinule cukrnatá. Ze špatné půdy bývá někdy přitřpklá, navinulá a bez vůně.

Jemnou zrninou obklopený, úzce dutoosý jaderník chová v prostranných pouzdrech plně vyvinutá, téměř černá, tak jakoby chocholatá jádra.

Česati se má asi tak 20.—30. září, načež dospívá k jídlu asi od polovice října; pak se dá udržeti asi 14 až 20 dní.

Platí za jednu z nejlepších stolních i trhových hrušek. K další dopravě se hodí jen dobře balená ve stavu nedozrálém, později však už nikoliv, neboť její jemná slupka nesnese tlaku.

V literatuře nalézáme o ní většinou zprávy příznivé a jen s některých stran se ozývá neoprávněný stesk, že náleží již k vymírajícím druhům — nebyla jí tam asi dopřána vhodná půda a místo.

V Pomologickém ústavu trojském vedena jest pod čís. 124, Máslovka Kolomaova s Bláhovou poznámkou: Strom roste bujně, tvoří širokou, kulovitou a hustou korunu, úrodnost později po 10 až 15 letech, pak každého roku stálá, na polohu není choulostiva, žádá však hluboké, živné půdy. Strom netrpí mrazy.

Dále se zmiňuje o ní Pixa na str. 186, Kolomova podzimní máselníčka; „Moravské Ovoce“, čís. 55, Máslovka Kolomaova; Jankowski, „Sad i ogród owocowy“, str. 346, Urbanistka; „Handbuch der Obstkunde“, čís. 210, Coloma's Herbstbutterbirne; taktéž i Lucas, „Die wertvollsten Tafelbirnen“, čís. 33; Diel, sv. 19, str. 65, a Dochnal, čís. 92; Leroy „Dictionnaire de Pomologie“, čís. 883, Poire des Urbanistes.

Další známá synonyma: Herbst Coloma, Beurré Coloma, B. Gens, B. Picquery, B. Drapiez, B. d'Automne de Coloma, B. Knox, Coloma d'Automne, Count Coloma, Hurbanis, Louis Dupont, Louise d'Orléans, Louise de Prusse, Serrurier d'Automne, Saint Marc, Urbaniste, Urbanistes (P. des), Urbaniste Seedling, Vergaline Musquée, Myrapia Colomana.

ŘÍHA, Jan. České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

KOLOMAJOVA MASLOVKA – Coloma's Herbstbutterbirne. — Poire des Urbanistes.